

OPRACOWAŁA:

Martyna Kardas
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lisowie

Woda w Lisowie – dbamy o małe wody! Odkrywamy, badamy i pomagamy naszym rowom i ciekom

POZIOM EDUKACYJNY:	PRZEDMIOT:
szkoła podstawowa, klasy 1–3	edukacja wczesnoszkolna

TEMAT PRZEWODNI:

Woda w Lisowie – dbamy o małe wody! Odkrywamy, badamy i pomagamy naszym rowom i ciekom.

CEL LEKCJI:

odkrywanie znaczenia lokalnych wód i wykonywanie praktycznych działań, które realnie wpływają na jakość środowiska wodnego we własnej miejscowości; obserwowanie lokalnych zjawisk związanych z wodą (zanieczyszczenia, opady, spływy), rozpoznawanie miejsc związanych z wodą we własnym otoczeniu; poznanie podstawowych zasad dbania o wodę i jej czystość, umiejętność wskazywania problemów i zaproponowania konkretnych rozwiązań; wykonywanie praktycznych mini projektów związanych z ochroną lokalnych wód; doskonalenie umiejętności pracy w grupie, rozwijanie kreatywnego myślenia i poczucia sprawczości; dostrzeganie i nazywanie wyzwań środowiskowych w najbliższej okolicy (zaśmiecanie, troska o wodę, zieleni); zrozumienie zależności między zachowaniem ludzi a stanem lokalnej przyrody.

METODY PRACY / DZIAŁANIA NA LEKCJACH:

Wprowadzenie

- list od wody, który dzieci wyjmują z skrzynki pocztowej bądź odnajdują nad brzegiem stawu/cieku wodnego (jak list w butelce):

List od Małej Wody z Lisowa

Jestem Mała Woda.

Mieszkam w rowie koło waszej szkoły.

Czasem jestem wesoła i pluskam cicho, kiedy spada deszcz.

Lubię biec wąską ścieżką, odbijać słońce i pić trawy.

Ale czasem robi mi się smutno.
Bo ktoś wrzuca do mnie papierek.
Inny – plastikowy kubek.
A ja nie umiem powiedzieć: „Nie chcę tego!”.
Chciałabym być czysta, jasna i lekka,
żeby mogły przyjść do mnie żabki,
żeby mogły napić się ptaki,
i żeby trawy rosły przy moich brzegach.
Dlatego proszę Was, dzieci z Lisowa:
patrzcie na mnie uważnie.
Zastanówcie się, co mogę nieść dalej
i co zostaje we mnie na długo.
Bądźcie moimi Opiekunami.
Razem możemy sprawić, że znów będę śpiewać,
a nie szeptać ze strachu przed śmieciami.
Z wodnym pozdrowieniem,
Wasza Mała Woda z Lisowa

Ćwiczenia praktyczne

- „Laboratorium Wody z Lisowa”
 - eksperyment „Czy woda umie być czysta?”; każda grupa dostaje: dwa słoiki z wodą, drobne naturalne dodatki (ziemia, piasek), odpadki udające śmieci (papier, folia, plastik). Dzieci sprawdzają: co dzieje się, gdy wrzucimy do wody papier i plastik; co jest łatwo z niej usunąć, a co pozostanie w niej na długo; dlaczego papier wrzucony do rowu szkodzi wodzie; dlaczego plastik jest niebezpieczny dla stworzeń wodnych i co może się stać, jeśli woda rozniesie śmieci dalej. Wniosek: plastik i folia są najgorsze – to realny problem w rowach Lisowa,
 - mini stacja filtracyjna „Uratuj wodę!”; dzieci tworzą własny filtr z: waty, kamyczków, piasku, naciętych butelek PET (z odzysku). Porównują wodę przed filtrowaniem i po nim. Uczą się, że woda się oczyszcza, ale nie z plastiku i chemicznych odpadów,
 - „Domki dla Wody” – projektowanie miejsc retencji w szkole; dzieci projektują mini modele z klocków lub kartonów, w których woda może „mieszkać” lub powinna się zatrzymywać (np. w rabatkach, w ogrodzie szkolnym). W efekcie powstaje plan szkolnych miejsc przyjaznych wodzie i zostają stworzone rabatki kwiatowe w ogrodzie szkolnym.

Ćwiczenia terenowe:

- „Wodni detektywi”
Zbieranie śladów bez dotykania śmieci; Każde dziecko dostaje: kartonik detektywa, ołówek, lupę. Uczeń wykonuje następujące zadanie: sprawdź, co znajduje się wokół wody (czy są tam śmieci? skąd mogły się wziąć?), policz śmieci widoczne w pobliżu rowu (bez dotykania!), narysuj ich kształt, zaznacz, które spośród nich mogły wraz z deszczem przedostać się do rowu. Następnie uczniowie rysują to, co im się „nie podoba” i co chcieliby zmienić,
- „Skąd ta woda?”
Śledzenie trasy wody; Dzieci patyczkiem lub kolorową kredą wyznaczają hipotetyczną drogę, którą kałuże i deszcz „płyną” do rowu. To pozwala zrozumieć, na czym polega spływ powierzchniowy, będący ważnym elementem wpływającym na zanieczyszczenie wód rzeki,
- „Zdjęcie ratunkowe” – dokumentacja; Dzieci wykonują zdjęcia w miejscu, które chcą „uratować”.

Zdjęcia mogą później zostać użyte w kampanii szkolnej,

Ćwiczenia z zakresu sprawczości – sprawstwo – działanie realny i widoczne:

- „Wodny Alarm!” – tabliczki edukacyjne; Dzieci tworzą tabliczki z hasłami (np. „Woda mieszka tutaj. Dbaj o nią!”, „Nie wrzucaj do rowu – to boli Wodę!”, „Małe wody też chcą żyć!”, „Tu mieszka WODA. Nie śmieć!”, „Czysta woda to czysty Lisów!”, „Nie wrzucaj do rowów – woda wszystko pamięta”) i umieszczają je w odpowiednich miejscach,
- „Wodna Ambasada Szkoły” – szkolna akcja; Uczniowie przygotowują mini prezentację dla równoległych klas (1–3): pokazują zdjęcia z terenu, opowiadają, czego nauczyła ich Woda, zadają zadanie innym: „Znajdź jedno miejsce, które oczekuje naszej pomocy”,
- „List wysłany do Wody” – działanie symboliczne i emocjonalne; Każde dziecko pisze lub rysuje, co chce zrobić, aby woda w Lisowie była czystsza. Listy wkładane są do „Skrzynki Wody” w klasie. Za tydzień uczniowie sprawdzają, kto zrealizował swoje postanowienie,

Ćwiczenia z wyobraźni:

- „Mapa marzeń Wody” – wizualizacja kreatywna; Dzieci otrzymują duży arkusz papieru przedstawiający rów i okolice szkoły, a następnie „magicznie” poprawiają ten obraz: dodają czyste kamyczki, rośliny przyjazne wodzie i zwierzęta, które mogłyby wrócić. To pobudza empatię środowiskową i zachęca do działań.
- „Głos Wody z Lisowa”; uczniowie zamykają oczy. Nauczyciel mówi: „Wyobraźcie sobie, że woda z rowu koło szkoły mówi do Was. Czego potrzebuje? O co Was prosi?”. Następnie dzieci rysują lub piszą krótki komunikat „od Wody”, np.: „Nie lubię śmieci, robią mi krzywdę”, „Chcę być czysta, żeby mogły tu mieszkać żabki”, „Pomóż mi, proszę, nie wrzucaj do mnie niczego”,

Ćwiczenia z lokalności i regionalności

- zainteresuj się rzeką, która przepływa w Twoim najbliższym sąsiedztwie; udaj się na spacer wzdłuż jej brzegu, poznaj jej historię,

Ćwiczenia oparte na międzypokoleniowości

- „Historia Lisowskiej Wody”; rodzinny wywiad i fotomisja – zadanie domowe:
 - porozmawiaj z rodzicami/dziadkami na temat tego, czy woda kiedyś była czystsza, jak wyglądały rowy i kałuże, gdy byli oni mali, co ludzie robili wówczas inaczej,
 - sfotografujcie wspólnie miejsce, które według Was potrzebuje pomocy.

Na następnej lekcji dzieci prezentują zdjęcia i opowiadają o życiu ludzi kilkadziesiąt lat temu.

UWAGI DO LEKCJI:

- Konieczne jest wcześniejsze przejście trasy terenowej przez nauczyciela.
- Dzieci nie dotykają śmieci – obserwują je, rysują lub fotografują.
- Do przeprowadzenia eksperymentach używamy wyłącznie bezpiecznych materiałów.
- Warto przygotować miski, słoiki, piasek, kamyczki, stare butelki, a także proste materiały do pracy: karton, patyczki, słoiki, mazaki.
- Tabliczki można zalaminować, by przetrwały dłużej.
- Warto uzyskać wcześniejszą zgodę dyrekcji na powieszenie tabliczek edukacyjnych.
- Projekty uczniów warto udokumentować zdjęciami i udostępnić, np. na tablicy szkolnej.

(EKO)INSPIROWNIK NAUCZYCIELSKI. MATERIAŁY I MULTIMEDIA

Mizerski W., *Mała encyklopedia ekologiczna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.

Pawlikowski B., *Ekologia na co dzień. Proste działania dla ochrony środowiska*, Zielone Pióro, Kraków 2020.

Wilson E.O., *Różnorodność życia*, przeł. J. Weiner, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1999.

Wójcik G., *Woda w środowisku lokalnym. Zagadnienia dla edukacji przyrodniczej*, Instytut Działań Środowiskowych, Łódź 2017.

Zaręba D., *Edukacja ekologiczna w praktyce szkolnej*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2016.

List od Małej Wody z Lisowa, tekst autorski przygotowany na potrzeby scenariusza zajęć, 2025.

SŁOWA KLUCZE:

woda, rowy melioracyjne, Lisów, małe ciekły wodne, praktyczne działania, sprawczość, edukacja ekologiczna, lokalność, zaangażowanie, zero waste, retencja, filtracja wody.